

Notatki florystyczne ze wschodniej części Niecki Połanieckiej i przyległej Niziny Nadwiślańskiej

AGNIESZKA PIERŚCIŃSKA

PIERŚCIŃSKA, A. 2008. Floristic notes from the eastern part of the Połaniec Basin and the adjacent Vistula Lowland. *Fragmenta Floristica et Geobotanica Polonica* 15(1): 85–89. Kraków. PL ISSN 1640-629X.

ABSTRACT: The paper presents new localities of 37 interesting species of vascular plants found in 2006 and 2007 in the Połaniec Basin and the Vistula Lowland (SE Poland). Among them there are 6 protected taxa, 13 species threatened in Poland and 26 species new to this territory.

KEY WORDS: vascular plants, floristics, rare species, Połaniec Basin, Vistula Lowland, Poland

A. Pierścińska, Zakład Taksonomii Roślin i Fitogeografii, Instytut Botaniki, Uniwersytet Jagielloński, ul. Kopernika 27, PL-31-501 Kraków, Polska; e-mail: agnieszka.pierscinska@uj.edu.pl

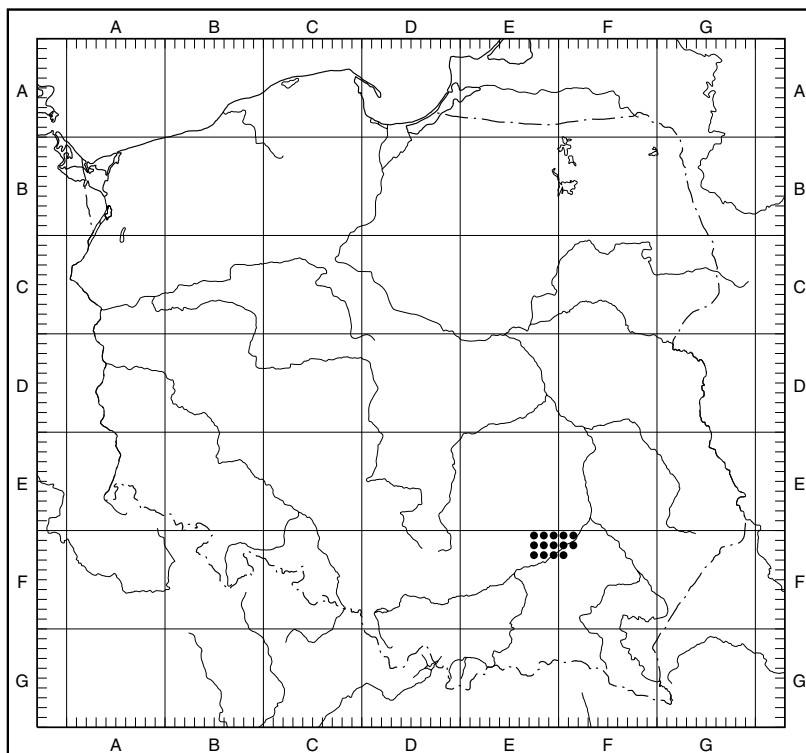
WSTĘP

Niecka Połaniecka jest prawie równoleżnikowo wydłużonym obniżeniem w SE części Niecki Nidziańskiej (Wyżyna Małopolska). Graniczy z wyżej położonymi obszarami Garbu Pińczowskiego (od południa) oraz Pogórza Szydłowskiego i Wyżyny Sandomierskiej (od północy). Od strony wschodniej oddzielona jest wyraźnym erozyjnym progiem od Niziny Nadwiślańskiej (KONDRACKI 2000).

Badania szaty roślinnej tego obszaru w przeszłości prowadzone były okazjonalnie i fragmentarycznie, przez co obraz flory jest jeszcze dalece niekompletny.

Dane florystyczne dla całego odcinka doliny Wisły przylegającego do Niecki Połanieckiej zawierają prace: DUBIELA (1989) oraz częściowo ZARZYKI-RYSZKI (2002). Uwzględniają one jednak tylko terasę zalewową w obwałowaniu rzeki.

Dużo gorzej przedstawia się stan zbadania flory wschodniej części Niecki Połanieckiej i Niziny Nadwiślańskiej, na zewnątrz od wałów przeciwpowodziowych. Historia badań na tym obszarze sięga zaledwie drugiej połowy XX w. W literaturze przeważają dane na temat gatunków związanych z interesującymi siedliskami w lejkach krasowych (SZCZEPANEK 1971; OCHYRA 1979), bądź też chronionych, rzadkich lub z innych względów godnych uwagi, notowanych głównie w zbiorowiskach leśnych (m.in.: BRÓZ 1977; BRÓZ & PRZEMYSKI 1983; PRZEMYSKI 1987, 1998) i rzadziej synantropijnych (FIJAŁKOWSKI & CIEŚLIŃSKI 1976; ŚWIĘS & KUCHARCZYK 1982).

Ryc. 1. Położenie badanego terenu w sieci ATPOL

Fig. 1. Localization of investigated area in the grid of the ATPOL

Od 2006 r. prowadzone są badania nad florą wschodniej części Niecki Połanieckiej i przyległej lewobrzeżnej części Niziny Nadwiślańskiej (Ryc. 1).

W artykule przedstawiono wykaz stanowisk kilkunastu gatunków rzadkich, zagrożonych oraz interesujących ze względu na rozmieszczenie i status we florze krajowej (ZAJĄC & ZAJĄC 2001; ZARZYCKI & SZELĄG 2006). W większości są to gatunki nowe dla omawianego obszaru. Stwierdzono je w sezonach 2006 i 2007, głównie na siedliskach łąkowych, wodnych i nadwodnych oraz synantropijnych.

WYKAZ GATUNKÓW

Kolejność gatunków jest alfabetyczna. Nazewnictwo przyjęto za MIRKIEM i in. (2002). Dla wszystkich gatunków podano siedliska, w których je stwierdzono oraz stanowiska odniesione do sieci ATPOL (ZAJĄC 1978). Cyfry znajdujące się po symbolach literowych dużego kwadratu oznaczają kolejno: dwie pierwsze – numer kwadratu o boku 10 km, dwie następne – numer kwadratu o boku 2,5 km.

Zastosowano następujące skróty i symbole: * – antropofit; N, S, E, W – kierunki geograficzne; Chr. – gatunek pod ochroną całkowitą; zagr. – gatunek zagrożony wyginięciem w kraju (E – gatunek wymierający; R – gatunek rzadki; V – gatunek narażony na wyginięcie); Not. – publikacje zawierające inne stanowiska gatunku na badanym terenie.

Angelica archangelica subsp. *litoralis* – Zarośla wierzbowe nad Wisłą: Winnica (EF2911).

**Anthoxanthum aristatum* – Piaszczyste pole uprawne, na S od wsi Osieczko (FF1011). Epkeofit.
Not.: ŚWIĘS & KUCHARCZYK 1982

**Aristolochia clematitis* – Łąki na wale wiślanym: Winnica (EF2911); Łęg (FF1011); Lipnik (FF1012); Nakol (FF1021); Gągolin (FF1100); zarośla na brzegu starorzecza: Połaniec-Łęg (EF2901); przydroże w Koprzywnicy (FF0111); cmentarz w Osieku (FF1001). Przepuszczalnie antropofit.
Not.: ZARZYKA-RYSZKA 2002

Armeria maritima subsp. *elongata* – Suche łąki: Rytwiany (EF1802); Podkłodzie (EF1812); na NW od Połańca (EF2900).

Bolboschoenus maritimus – Brzeg zbiornika wodnego w Oleśnicy (EF2702); brzeg stawu w Borzymowie (EF2800); szuwały nad rzeką Kanał: Rejterówka (EF2820); brzeg starorzecza Wisły: Gągolin (FF1100).

**Bryonia alba* – Pobocze drogi polnej na wzgórzu, na N od Koprzywnicy (FF0111). Agriofit.

Carex hartmanii – Wilgotne łąki: na W od Połańca (EF2900); na NE od Połańca (EF2901); na S od wsi Sichów Duży (EF1820).

**Chenopodium urbicum* – Przydroże: na S od wsi Brzozowa, przy drodze do elektrowni (EF2901). Archeofit.

Cnidium dubium – Wilgotne łąki: na S od wsi Sichów Duży (EF1820); na E od wsi Borzymów (EF2800); Rotówka, w pobliżu rzeki Kanał (EF2821); na NE od Połańca (EF2901); na E od wsi Suchowola (FF1001); na S od Osieka (FF1011). Zagr. (V).

Not.: ZAŁUSKI 1995

Dianthus superbus – Wilgotne łąki: na W od Połańca („Maliniec”) (EF2900); na NE od Połańca, między linią kolejową a szosą w kierunku Osieka (EF2901). Chr., zagr. (V).

**Digitalis purpurea* – Zarastający ugór na skraju lasu, na NE od wsi Sichów Mały (EF1821). Agriofit.

Eleocharis mamillata – Przydrożny rów w W części Pacanowa (EF2721).

Not.: OCHYRA 1979

Epipactis palustris – Wilgotna łąka na E od Rytwian, między linią kolejową a lasem (EF1802). Chr., zagr. (V).

Not.: KARCZMARZ & PIÓRECKI 1977

Equisetum ramosissimum – Piaszczyste łachy, pobocza dróg gruntowych na terasie zalewowej Wisły: Winnica (EF2911); Lipnik (FF1012); Nakol (FF1021); zbocza nasypu kolejowego: Sworoń (FF1020).

Not.: ZARZYKA-RYSZKA 2002

Euphorbia palustris – Świeżo usypane zbocze wału wiślanego: Rybitwy (EF2911).

**Fumaria vaillantii* – Pole uprawne między wsiami Budy i Zarzeczce (EF1732); cmentarz w Pacanowie (EF2721). Archeofit.

Gentiana cruciata – Sucha murawa na zboczu wzgórza, na E od Szydłowa (EF0721). Chr.

Gentiana pneumonanthe – Wilgotne łąki: na E od wsi Borzymów (EF2800); na W od Połańca („Maliniec”) (EF2900); na NE od Połańca, między linią kolejową a szosą w kierunku Osieka (EF2901); na S od Osieka (FF1011). Chr., zagr. (V).

Gratiola officinalis – Wilgotne łąki: na E od wsi Borzymów (EF2800); na S od wsi Borki, wzdłuż rowu melioracyjnego (EF2801). Chr.

Not.: DUBIEL 1989

**Heracleum sosnovskii* – Przydrożny rów w Oleśnicy (EF2702); zbiorowiska ruderalne na obrzeżach pola górniczego kopalni siarki „Osiek”, na miejscu dawnej wsi Łęg (FF1011). Agriofit.

Hippuris vulgaris – Wypłycony zbiornik wodny na terasie zalewowej Wisły: Gągolin (FF1100). Zagr. (V).

- Hydrocotyle vulgaris* – Torfiaste obrzeżenie lejka krasowego na N od wsi Mucharzędów (EF1912).
- Inula salicina* – Wilgotne łąki: Łubnice (EF2821); Otoka (FF1003).
- Iris sibirica* – Pojedyncza kępa na wilgotnej łące, na S od wsi Sichów Duży (EF1820). Chr., zagr. (V).
- Juncus atratus* – Wilgotna łąka, na E od wsi Borzymów (EF2800). Zagr. (V).
- **Kickxia elatine* – Pole uprawne między wsiami: Borzymów i Gozyna (EF2800). Zagr. (E). Archeofit.
- Leersia oryzoides* – Szuwary na brzegu stawu w Borzymowie (EF2800).
- Lythrum hyssopifolia* – Pole uprawne między wsiami: Borzymów i Gozyna (EF2800). Zagr. (V).
- Mentha pulegium* – Brzegi stawów we wsiami: Lipnik (FF1012); Staszówek (FF1021). Zagr. (R).
- Najas marina* – Płytki zbiornik wodny w zagłębieniu przy brzegu Wisły: Lipnik (FF1012).
- Pulicaria vulgaris* – Przydrożny rów we wsi Góra (EF2801). Zagr. (V).
Not.: OCHYRA 1979
- Pulmonaria mollis* – Brzeg sadu na wzgórzu, na N od Koprzywnicy (FF0111).
- Scirpus radicans* – Zarastający zbiornik wodny: Staszówek (FF1021). Zagr. (V).
- Stratiotes aloides* – Zarastający zbiornik wodny: Staszówek (FF1021).
- Teucrium scordium* – Wilgotne łąki: Wola Żyzna (EF0730); na S od Osieka (FF1011). Zagr. (V).
Not.: OCHYRA 1979
- **Trifolium patens* – Łąki świeże: Wola Poduchowna (EF0720); dolina rzeki Wschodniej, między wsiami: Strzelce i Sufczyce (EF1732). Agriofit.
Not.: LOSTER 1972
- **Xanthium albinum* – Piaszczyste brzegi Wisły: Łęg (FF1011); Lipnik (FF1012); Długoleka (FF1013); Gągolin (FF1100). Agriofit.
Not.: DUBIEL 1989

LITERATURA

- BRÓZ E. 1977. Zapiski florystyczne z lasów Okręgu Staszowskiego. – *Fragm. Flor. Geobot.* **23**(2): 121–123.
- BRÓZ E. & PRZEMYSKI A. 1983. Nowe stanowiska rzadkich gatunków roślin naczyniowych z lasów Wyżyny Środkowomałopolskiej. – *Fragm. Flor. Geobot.* **29**(1): 19–30.
- DUBIEL E. 1989. Roślinność i flora doliny Wisły między Oświęcimiem a Sandomierzem. – *Stud. Ośr. Dok. Fizjogr.* **17**: 137–208.
- FIAŁKOWSKI J. & CIEŚLIŃSKI S. 1976. Rzadsze rośliny synantropijne kielecczyzny jako wskaźniki siedliskowe. – *Stud. kiel.* **4**(8): 5–21.
- KARCZMARZ K. & PIÓRECKI J. 1977. Materiały do flory roślin naczyniowych Kotliny Sandomierskiej i Pogorza Przemyskiego. – *Roczn. Przemyski* **17–18**: 341–360.
- KONDRACKI J. 2000. Geografia regionalna Polski. s. 486. Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa.
- LOSTER S. 1972. Materiały do atlasu rozmieszczenia roślin naczyniowych w Karpatach Polskich. 6. *Trifolium patens* Schreb. – *Fragm. Flor. Geobot.* **18**(2): 165–171.
- MIREK Z., PIĘKOŚ-MIRKOWA H., ZAJĄC A. & ZAJĄC M. 2002. Flowering plants and pteridophytes in Poland – a checklist. – W: Z. MIREK (red.), *Biodiversity of Poland* **1**, s. 442. W. Szafer Institute of Botany, Polish Academy of Sciences, Kraków.
- OCHYRA R. 1979. Flora lejków krasowych okolic Staszowa. I. Rośliny naczyniowe. – *Fragm. Flor. Geobot.* **25**(2): 209–236.

- PRZEMYSKI A. 1987. Nowe stanowiska rzadkich i chronionych gatunków roślin naczyniowych z lasów Okręgu Staszowskiego. – Stud. kiel. **4**(56): 63–71.
- PRZEMYSKI A. 1998. Zasługujące na ochronę obszary leśne okolic Staszowa w Ziemi Sandomierskiej. – W: T. PUSZKAR (red.), Osobliwości Przyrody Ziemi Sandomierskiej, s. 39–48. Towarzystwo Naukowe Sandomierskie, Sandomierz.
- SZCZEPANEK K. 1971. Kras staszowski w świetle badań paleobotanicznych. – Acta Palaeobot. **12**(2): 64–119.
- ŚWIĘS F. & KUCHARCZYK M. 1982. Zbiorowiska ruderalne i elementy flory synantropijnej miasta Tarnobrzeg. – Ann. Univ. M. Curie-Skłodowska, sec. C, **37**: 351–375.
- ZAJĄC A. 1978. Założenia metodyczne „Atlasu rozmieszczenia roślin naczyniowych w Polsce”. – Wiad. Bot. **22**(3): 145–155.
- ZAJĄC A. & ZAJĄC M. (red.) 2001. Atlas rozmieszczenia roślin naczyniowych w Polsce. s. xii + 714. Nakładem Pracowni Chorologii Komputerowej Instytutu Botaniki Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków.
- ZAŁUSKI T. 1995. Łąki sełernicowe (związek *Cnidium dubii* Bal.-Tul. 1966) w Polsce. – Monogr. Bot. **77**: 1–142.
- ZARZYCKI K. & SZELĄG Z. 2006. Red list of the vascular plants in Poland. – W: Z. MIREK, K. ZARZYCKI, W. WOJEWODA & Z. SZELĄG (red.), Red list of plants and fungi in Poland, s. 9–20. W. Szafer Institute of Botany, Polish Academy of Sciences, Kraków.
- ZARZYKA-RYSZKA M. 2002. Notatki florystyczne z doliny Wisły w Kotlinie Sandomierskiej. – Fragm. Flor. Geobot. Polonica **9**: 49–53.

SUMMARY

Some interesting species of vascular plants were found in 2006–2007 in the eastern part of Połaniec Basin and the adjacent Vistula Lowland. The list contains 37 taxa with their station localized in the ATPOL grid. Most of them are closely connected with meadows and water habitats. 26 of them are new to the studied area. 13 species are placed on the “red list” of plants in Poland. The most interesting are: *Najas marina*, *Hippuris vulgaris*, *Iris sibirica*, *Euphorbia palustris*, *Cnidium dubium*, *Dianthus superbus* and *Kickxia elatine*.

Przyjęto do druku: 11.02.2008 r.